

"Ey müteşekkî! Sen nesen? Neye binaen itiraz ediyorsun? Cüz'î hevesini külliyyat-ı kâinata mühendis mi yapıyorsun?" İzah eder misiniz?

"Ey müteşekkî! Sen nesen? Neye binaen itiraz ediyorsun? Cüz'î hevesini külliyyat-ı kâinata mühendis mi yapıyorsun? Kokmuş olan zevkini nimetlerin derecelerine mikyas ve mizan mı yapıyorsun? Ne biliyorsun ki, nakmet olarak gördüğün şey belki ayn-ı nîmettir? Senin ne kıymetin var ki, sineğin kanadına müvâzi olmayan hevesini tatmin ve teskin için felek çarklarıyla hareketten teskin edilsin?"(1)

İnsan genelde kendi istek ve arzuları yerine gelmediği zaman şikayet edip isyan eder. Yani "*Neden bu şöyle olmadı? Neden bu böyle olmadı?*" derken, aslında kendi menfaat ve isteklerine uygun olmadığı için sızlanır.

Oysa hadiseler, İlahi hikmet programı ile gelişir ve milyonlarca gaye ve hikmete uygun bir şekilde meydana gelir. Allah'ın, bu hikmet programını terk edip, kişilerin şahsi heves ve arzularına göre hareket etmesi elbette düşünülmez. Üstadımız bu gerçeği "**Cüz'î hevesini külliyyat-ı kâinata mühendis mi yapıyorsun?**" cümlesi ile ifade ediyor.

İnsan hodgam ve bencil olduğu için, her şeyi kendi nefsinin ölçüleri ile ölçüp tartıyor. Bir şey nefsin hoşuna gitti mi iyi, gitmedi mi kötü oluyor. Halbuki iyilik ve kötülüğün miyarı nefsin hevası değil ilahi adalet ve mizandır. Bu yüzden insan nefsini ve hevasını kâinata mühendis tayin etmemeli, her şeyi ilahi hikmet boyutunda değerlendirmelidir.

Mesela sel, deprem, kıtlık gibi zahiren şer gibi duran şeylerin ince ve bilinmeyen çok hikmet ve maslahatları vardır. İnsan bunları göremediği ve sadece nefsine gelen bazı zararları nazara alarak meseleye baktığı için, külliyyen şer olarak algılıyor. Yağmurun külli hayır ve neticelerini unutup, sel ve afat gibi birkaç zararına bakarak, yağmura külliyyen şer demek gibidir. İnsan yağmura sadece nefsine temas eden noktadan bakıyor, umumi ve külli noktadan baksa yağmurun şer değil hayır olduğunu görebilecektir.

Yine hastalık insan nefsinin hoşuna gitmediği için nefis onu şer olarak görür, halbuki hastalığın çok ince ve latif manaları ve maslahatları vardır. İnsana nimetin kıymet ve derecesini ihsas ettirir, dalalete ve günahlara gitmeye bir perde teşkil eder... Daha bunun gibi bizim göremediğimiz sayısız hikmet ve maslahatları vardır. Biz bunları

nazara almayarak, sadece nefsimize sıkıntı veren bir iki yönüne bakıp "bu şerdir" deriz ki hakikat bu değildir. Tersî sıhhat nefsimizin hoşuna gider, ama bilmiyoruz ki bize çok zararları var. Çokların ebedî saadeti kaybetmesinde önemli bir faktördür sıhhat. Ama nefse ve zahire göre maslahat ve menfaat gibi durur.

İşte insanın bu dar ve kısıtlı bakışı ve bu bakıştan çıkan duası, kâinatın umumi sistemini ve kanunlarını askıya alıp geri çeviremez. Mesela, ben dua şeklinde desem ki: *"Allah'ım kar ve yağmur benim asabımdaki hastalıkları tahrik ediyor, bundan böyle sürekli güneşli hava olsun, kar ve yağmuru kaldır."* Elbette dar ve hevamdan gelen bu dua, Allah'ın küllî bir kanunu olan yağmur ve karı ıskat ve iptal edemez. Kâinatı çeviren büyük kanunları, insanın adi ve hevaya dayanan duaları değiştirip askıya alamaz. Böyle bir dua hevaperestane bir dua olur...

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Şemme.](#)